

"Zerre gibi bir iktidar, ince tel gibi bir ihtiyar, zail lema gibi bir şuur,.. " ifadelerini tasvir edebilir misiniz?

İnsanın tek sermayesi cüzi iradesi, cüzi şuur, cüzi iktidarıdır ki, bunlarda farazi ve mevhumdur. Yani Allah bu cüzi benliği, kendi sonsuz isim ve sıfatlarını anlayabilmesi ve kıyaslayabilmesi için, insana emaneten ve farazi bir şekilde vermiştir. Bu yüzden insan *icat, yaratma ve faaliyet* açısından bir hiçtir, sermayesi farazi bir benlikten ibarettir.

Üstad Hazretleri bu inceliğe şu şekilde işaret etmektedir:

"Sual: Niçin Cenâb-ı Hakk'ın sıfât ve esmâsının marifeti enaniyete bağlıdır?"

"Elcevap: Çünkü, mutlak ve muhit bir şeyin hududu ve nihyeti olmadığı için, ona bir şekil verilmez ve üstüne bir suret ve bir taayyün vermek için hükmedilmez, mahiyeti ne olduğu anlaşılmaz. Meselâ, zulmetsiz, daimî bir ziya bilinmez ve hissedilmez. Ne vakit hakikî veya vehmî bir karanlıkla bir hat çekilse, o vakit bilinir."

"İşte, Cenâb-ı Hakk'ın, ilim ve kudret, Hakîm ve Rahîm gibi sıfât ve esmâsı muhit, hudutsuz, şeriksiz olduğu için, onlara hükmedilmez ve ne oldukları bilinmez ve hiss olunmaz. Öyleyse, hakikî nihayet ve hadleri olmadığından, farazî ve vehmî bir haddi çizmek lâzım geliyor. Onu da enaniyet yapar. Kendinde bir rububiyet-i mevhum, bir mâlikiyet, bir kudret, bir ilim tasavvur eder, bir had çizer, onunla muhit sıfatlara bir hadd-i mevhum vaz eder. '*Buraya kadar benim, ondan sonra Onundur.*' diye bir taksimat yapar. Kendindeki ölçücüklerle onların mahiyetini yavaş yavaş anlar."

"Meselâ, daire-i mülkünde mevhum rububiyetiyle, daire-i mümkünatta Hâlıkının rububiyetini anlar. Ve zâhirî mâlikiyetiyle, Hâlıkının hakikî mâlikiyetini fehmeder ve '*Bu haneye mâlik olduğum gibi, Hâlık da şu kâinatın mâlikidir.*' der. Ve cüz'î ilmiyle Onun ilmini fehmeder. Ve kisbî san'atçıyla O Sâni-i Zülcelâlin ibdâ-i san'atını anlar. Meselâ, '*Ben şu evi nasıl yaptım ve tanzim ettim. Öyle de, şu dünya hanesini birisi yapmış ve tanzim etmiş.*' der. Ve hâkezâ, bütün sıfât ve şuûnât-ı İlâhiyeyi bir derece bildirecek, gösterecek binler esrarlı ahval ve sıfât ve hissiyat, enede münderiçtir."(1)

Olaylara, vahyi bir kenara itip sadece ve sadece akıl mizanı ile bakanlar, olayların kühünü yani içyüzünü göremiyorlar. Halbuki insan benlik davasından vazgeçip akli vahyin terbiyesine verse, o zaman her şeyin ve her hadisenin içyüzünü çözer ve ondan hakikate intikal ederek her iki cihanda da mutluluğa ulaşır.

Ateş böceğinin, kendi cüzi ışığına güvenip güneşe meydan okuduktan sonra zifiri karanlığa mahkum olması gibi, insan da cüzi aklına ve vehmi ilmine güvenip vahiy güneşinin terbiye ve rehberliğine girmez ise, küfür ve şirk karanlığına mahkum olur. Böylece -Allah korusun- hem dünya saadetini hem de ahiret saadetini kaybeder. Hem dünyada hem de ukbada çok bela ve sıkıntılara maruz kalır.

Mesela, "*Ben doğruları aklım ile bulurum.*" diyenler için, mazi her şeyi ve herkesi yutup yokluğa atmış büyük bir mezarlık hükmündedir. Gelecek ise, başımıza neyin geleceği belli olmayan bir tesadüf fırtınasıdır. Hadise ve varlıklar ise, insanı taciz eden zararlı birer düşman suretinde görünüyor. Yine hastalıklar kâfir için insanın rahatını bozan bir düşman gibidir. Halbuki hastalıklar mümini gafletten uyandırmak için bir ikaz bir ihtar-ı İlahi hükmündedir vesaire. Şuurun çabuk sönen bir lema olması bu anlamadadır.

(1) bk. [Sözler, Otuzuncu Söz, Birinci Maksat.](#)